

Comerțul în Râmnicul Vâlcea între 1821-1900

Dan Mihai Moroianu¹
mihaimoroianu5@yahoo.com

Keywords: *trade, Râmnicu Vâlcea, 19th century, commodities, contracts.*

Summary: *This article is an overview of the trade in Râmnicu Vâlcea in the period 1821-1900. If at the beginning of the 18th century, this work is carried out with some difficulty due to the Ottoman monopoly, after 1830 the trade begins to develop slowly. The trade in Râmnicu Vâlcea starts to have a bloom, firstly with the reforms of Cuza, then with the accession to the throne of Charles I.*

I insisted on the trade in commodities: meat, bread, candles and spirits, for which the City Hall contracts with the traders. Unfortunately, those agreements were not always respected, and those who were affected were the residents of the city.

Comerțul a fost și este una dintre activitățile cele mai importante ale economiei unei țări; cu cât acesta este mai dezvoltat, cu atât aceasta este mai puternică.

La începutul secolului al XIX-lea, Țara Românească suferea din pricina dependenței sale față de Imperiul otoman; multe din produsele sale fiind cumpărate la prețuri de dumping de otomani. Astfel, untul, seul, brânza, sarea erau exportate numai în Turcia, iar oile erau cerute de Turci, cumpărate de gealep-bașa și gealepii lui².

După ce mișcarea condusă de Tudor Vladimirescu va fi înăbușită, cei care se vor gândi la punerea economiei Țării Românești pe baze noi vor fi boierii. Aceștia trimit memorii atât puterii protectoare cât și puterii suzerane arătând situația în care se găsea țara și propunând măsuri pentru îndreptarea ei. Astfel în memoriul trimis către Rusia din Brașov, la punctul referitor la negoț era stipulat: „Negoțul să ne fie slobod, adecă din tot venitul ce agonisim din pământul nostru și din dobitoacele noastre și din alte mijloace de lucrări ce ne-am putea îndemna, să nu fim popriți de nimeni a scoate peste granițe, în orice parte vom putea găsi folos alișverişului nostru”³. În cel trimis la Istanbul în 1822, referitor negoț, boierii scriau: „Neguțătorii pământenilor să fie slobodă a trece veriunde, plătind vama după vechiul obicei”⁴.

În 1831, în urma războiului ruso-turc din 1828- 1829, se elaborează pentru Țara Românească Regulamentul Organic. Acesta a desființat vămile interne, a favorizat crearea de bălciuri și a îngădit abuzul pe care îl practicau proprietarii moșiiilor cu taxele percepute de la cei care veneau să-și desfacă mărfurile aici⁵.

Tot pe baza acestui act, negustorii erau organizați în trei categorii de plătitori de impozit fix și anume: în prima categorie intrau negustorii care făceau negoț atât en-gros cât și cu amănuntul în țară și în afara ei, ei plăteau 240 lei; în a doua categorie intrau cei care făceau comerț atât en-gros, dar și cu amănuntul însă numai în țară, ei plăteau 120

¹ Moroianu Dan-Mihai, muzeograf, Muzeul Județean „Aurelian Sacerdoțeanu” Vâlcea.

² Filiti 1934, p. 169.

³ Vârtosu 1932, p. 125.

⁴ *Ibidem*, p. 157.

⁵ *** 1979, p. 63.

lei; din a treia categorie făceau parte negustorii care aveau dreptul să țină prăvălii prin orașe și făceau comerț cu amănuntul, ei plăteau 60 lei⁶.

În urma catagrafiei din 1831, la Râmnicu Vâlcea erau 15 negustori de categoria a doua și 77 de categoria a treia⁷.

Un nou organism care ia ființă prin Regulamentul Organic este Sfatul Orășenesc condus de Magistratul orășenesc alcătuit din prezident, secretar și casier și doi supleanți. Pe lângă atribuțiile de ordin administrativ Magistratul avea și atribuții de ordin economic: el verifica măsurile cu care negustorii își vindeau mărfurile, cu ajutorul măsurilor standard trimise de la București, în cazul în care erau depistați negustori care înșelau populația folosind măsuri false magistratul cerea polițaiului aplicarea unei amenzi de 50 lei, bani ce se vărsau în visteria orașului. De asemenea, magistratul se ocupa de buna aprovizionarea a orașului cu carne, pâine și lumânări prin încheierea de contracte și stabirea listele cu prețul produselor agroalimentare⁸.

La 1 ianuarie 1848 în urma convenției economice dintre Țara Românească și Moldova sunt desființate taxele vamale dintre cele două țări instituindu-se un sistem vamal unic⁹.

În perioada de după revoluția de la 1848, un rol important în economia orașului l-au avut târgurile și în special cel de la Râureni ce se deschidea de Sfânta Maria-Mică. Atenția edililor a fost acordată aprovizionării orașului cu produse de bază alimentare și nealimentare și cu întocmirea de liste de prețuri maximale pentru combaterea speculei ca și înainte¹⁰.

În perioada 1859-1866, comerțul începe să se dezvolte la acest lucru contribuind și reformele lui A. I. Cuza: unificarea serviciului vamal, unificarea administrativă, reforma agrară, unificarea cursului monedelor și înființarea camerelor de comerț și industrie.

În Râmnicu Vâlcea continuă cu succes activitatea bâlciului de la Râureni, pentru ca în anul 1863 să se organizeze o expoziție anuală a județului, cu statut propriu.

Din 1865, piața orașului se va muta de pe terasa orașului în centrul său pe un teren special amenajat în acest scop¹¹.

Venirea pe tronul Principatelor a lui Carol de Hohenzollern a produs importante modificări și în viața economică. Mărirea numărului de kilometri de cale ferată de la 172 km, în 1869 la 3588 km în 1911, a numărului de locomotive de la 83 în 1873 la 939 în 1915, de vagoane de călători de la 383 în 1873 la 1499 în 1915 și de vagoane de marfă de la 1376 în 1873 la 24138 în 1915, a dus la dezvoltarea comerțului intern și extern, cantitatea de marfă crescând de la 1335t în 1883 la 809000t în 1914¹².

O serie întregă de legi contribuie și ele la dezvoltarea comerțului: Codul comercial adoptat într-o primă formă în 1875 și definitiv în 1887, Legea pentru înființarea siste-

⁶ Diclescu 1973, p. 42.

⁷ Tamaș 2006, p. 195.

⁸ *Ibidem*, p. 189.

⁹ *** 1979, p. 63.

¹⁰ Tamaș 2006, p. 232.

¹¹ *Ibidem*, p. 245.

¹² Platon *et alii* 2003, p. 120.

mului monetar național și pentru baterea monedelor românești în 1867 și Legea pentru introducerea sistemului monometalist (sistem aur) adoptată în 1889¹³.

Un interesant aspect caracteristic sfârșitului secolului al XIX-lea îl constituie apariția societăților anonime comerciale. Prima a fost înființată în 1894, iar până la primul război mondial numărul lor va ajunge la 60¹⁴.

În această perioadă și comerțul din Râmnicu Vâlcea face pași importanți în dezvoltarea sa. Numărul bâlciurilor se va mări cu încă două, ce se deschideau la 29 iunie și 14 octombrie, târgul săptămânal era marțea, iar numărul piețelor comerciale din oraș se ridică acum la două. Tot ca un semn al dezvoltării comerțului în oraș, îl reprezintă și ridicarea în anul 1902 a Halei, ca loc de depozitare și comercializare a produselor agroalimentare.

Am amintit mai sus că una dintre atribuțiile edililor era aceea de a fixa lista cu prețurile maxime pentru a împiedica specula; iată mai jos o listă cu produsele și prețurile lor pe luna martie a anului 1866¹⁵:

Nr. crt.	Numea produselor	Prețurile					
		Cele mari		De mijloc		Cele mici	
		Lei	Parale	Lei	Parale	Lei	Parale
1	Carne vacă oca						36
2	Carne porc oca						
3	Carne miel oca						
4	Mălai (făină porumb) oca				16		14
5	Fasole oca				32		28
6	Brânză oca					3	20
7	Pesce oca			3	20	3	
8	Cepă oca						28
9	Varză acră oca					1	
10	Pătrunjel						3
11	Sare oca						10
12	Oțet oca			2		1	32
13	Lumânări seu oca					4	10
14	Săpun					4	
15	Mături pae					1	20
16	Rășină oca					5	
17	Ață cânepă oca					12	
18	Sfeșnice pământ				22		

Tot primarul trebuia de asemenea să organizeze aprovizionarea orașului cu pâine. În acest scop se organiza la sediul primăriei orașului o licitație; brutarii participanți la licitație trebuiau să prezinte dinainte o scrisoare de garanție, deoarece în caz de nerespectarea contractului statul trebuia despăgubit de cineva. Aceasta era teoria; în practică lucrurile stăteau altfel: primarii erau destul de neglijenți și nu le cereau

¹³ *Ibidem*, p. 125.

¹⁴ *** 1979, p. 182.

¹⁵ D.J.V.A.N., dos. 15/1866, fila 8.

participanților la licitație garanțiile. Într-o scrisoare din 24 august 1868, prefectul de atunci al județului, C. Gollescu, îi atrăgea atenția primarului orașului, G. Mironescu, că: „pentru orice întâmplare răspunderea va privi direct pe dvs. cât timp n-ați avut grijă a lua aceste garanții chiar asupra licitației”¹⁶.

Din cauza acestei probleme, calitatea pâinii era foarte proastă, lucru care îl determină pe prefect să-i atragă primarului orașului atenția asupra acestui fapt și să-l roage să-i prezinte contractul dintre primărie și brutari¹⁷. La ordinul primarului, polițaiul orașului ia unele măsuri, dar din păcate acestea sunt cam dure, violare de domiciliu și bătaie; acest lucru îi indignează pe comercianții de pâine însărcinați cu îndestularea orașului cu produse de panificație, care într-o scrisoare adresată primarului, solicită o copie a contractului pentru a vedea unde se prevedeau astfel de corecții în cazul nerespectării contractului.

Situația părea că se va remedia în anul următor, când se încheie un nou contract între Primărie și brutarii Marin Marinovici, Tănase Brutaru, Ghiță Anghelescu, Mihalache Alexiu și Dimitrie Nicolau, prin care aceștia din urmă se angajau ca pe timp de un an, de la 18 septembrie 1869 la 18 septembrie 1870, să vândă pâine la 20 parale ocaua și jimblă la 32 parale ocaua¹⁸. Din păcate, această situație nu durează mult, deoarece în urma unei inspecții la 25 ianuarie 1870 în piața orașului în locul unde se vindea pâine, comisarii Ștefan Popescu, Marcu Stoenescu și Gheorghe Periețu constată că brutarii mai sus numiți nu-și respectau angajamentul luat prin contractul încheiat cu primăria.

Și comercializarea cărnii era una dintre problemele delicate ale orașului. Consiliul comunal întrunit la 20 aprilie 1870 în urma solicitării primarului S. Carabatach ajunge la concluzia că singura soluție este vânzarea liberă către locuitori, prețul maxim fiind de 72 parale ocaua. Acest lucru nu era însă în favoarea orășenilor, deoarece comercianții nu aprovizionau orașul în permanență cu carne și în plus ofereau marfă de proastă calitate la prețuri mari, lucru semnalat și de prefect. Problema se rezolvă prin încheierea unui contract pe un an, între primărie și comercianții C. Săndulescu, Ioniță Nicolaie și Grigore Nicolau, care se angajau ca în perioada iulie 1870- iulie 1871 să vândă carnea astfel: cu 60 parale ocaua de carne bou sau vacă în zilele de dulce și șazececi și șase pe zilele de post, iar cea de berbece sau capră se vindea cu 52 de parale ocaua în toate zilele¹⁹.

Nici comerțul cu lumânări nu se desfășura astfel încât orășenii se fie mulțumiți. La sesizarea polițaiului orașului cum că „se vând lumânări de seu în truo calitate fo`arte proastă”, primarul este rugat să-i spună numele celui care se ocupa cu îndestularea orașului cu acest articol pentru a putea fi tras la răspundere. Pentru a rezolva problema, se încheie un contract între Primărie și Nicolae Ionescu, la 21 iunie 1871, prin care acesta se angaja printre altele:

- să fabrice lumânări bune și să le vândă la 4 parale 30 pe lei vechi ocaua de 400 g;
- dacă orașul nu avea lumânări destule, autoritățile puteau cumpăra în socoteala sa și a garantului său lumânări pentru orășeni;
- numai el putea face și vinde lumânări;
- în orice zi, chiar și în cele solemne, prețul la lumânări era același;

¹⁶ *Idem*, dos 33/1868, fila 31.

¹⁷ *Ibidem*, dos 33/1868, fila 37.

¹⁸ *Idem*, dos 7/1869, fila 35.

¹⁹ *Idem*, dos 20/1870, filele 21-22.

▪ în caz când lumânările nu erau destule sau erau proaste, toată paguba era plătită de el și garanții săi²⁰.

Câteodată, deși erau încheiate contracte ferme între Primărie și comercianți, mai aveau loc și abuzuri. Astfel Constantin Dumitrescu îi face cunoscut primarului printr-o scrisoare că: este tăietor și vânzător de carne cu contract, dar în urma ploilor a fost silit să-și mute scaunul de tăiere de la capul podului în gangul caselor lui Ioniță Tabacu. Problema era presiunea pe care polițaiul Alecu Dumitrescu o exercita asupra sa, impunându-i să-și mute scaunul deoarece pretindea acesta că intrase cu el în oraș, aici tăierea fiind interzisă²¹.

Pentru comercializarea de băuturi spirtoase, fiecare comerciant trebuia să dea declarații pe propria răspundere, petițiuni ce erau supuse la plata taxei timbrului de 25 bani, altfel ele erau refuzate, iar autoritatea care le primea era amendată. Datorită acestui fapt, unii dintre comercianți se retrag din afacerea cu băuturi spirtoase, fie devenind brutari cum este cazul lui Costache Dimitrescu, fie renunță de tot la comerț cum a fost Grigore Popescu²². Cu toate acestea, unii comercianți achita taxele impuse de lege: atât cea de 10%, cât și cea fixă.

Încă de pe vremea lui A. I. Cuza existau tribunale comerciale; cei care puteau fi judecători în aceste tribunale trebuiau să îndeplinească următoarele condiții: să aibă cel puțin 30 de ani, să fie negustori pământeni, să fie negustori de cel puțin cinci ani și să locuiască în oraș²³.

De asemenea, Primăria orașului elibera o serie de autorizații provizorii de reparații diversilor comercianți, cu condiția ca aceștia, în câțiva ani, să aducă la linie prin dărâmare și apoi reconstrucție prăvăliile lor. Majoritatea prăvăliilor care necesitau reparații grabnice erau cumpărate de la Mânăstirea catolică, prăvălii care erau situate pe strada Târgului (Mihai Bravul). Deoarece niciuna dintre aceste autorizații nu a ajuns la Comitetul Permanent al județului Vâlcea condus de prefectul Dimitrie Simulescu, primarul orașului Râmnicu Vâlcea, este invitat să înainteze spre aprobare acestui comitet orice proiect de construcție și reparații de clădiri ar fi existat în oraș până acum.

Recensământul din decembrie 1899 arăta că orașul Râmnicu Vâlcea avea următoarea componență: 4125 bărbați și 3129 femei dintre care 49 bărbați și 5 femei erau debitanți de băuturi spirtoase, iar alți 860 bărbați și 147 femei practicau alte comerțuri sau industrii²⁴.

În concluzie, putem remarca o dezvoltare a comerțului vâlcean, lucru realizat atât prin mărirea numărului de negustori, cât mai ales prin legile care au dus la acest lucru, legi adoptate, majoritatea dintre ele, după venirea lui Carol I pe tronul României.

²⁰ *Idem*, dos 8/1871, fila 13.

²¹ *Idem*, dos 23/1871, fila 32.

²² *Idem*, dos 29/1873, fila 49.

²³ *Idem*, dos 35/1875, fila 1.

²⁴ *Idem*, dos 8/1900, fila 20.

Abrevieri

D.J.V.A.N. - Direcția Județeană Vâlcea a Arhivelor Naționale, fond Primăria Orașului Râmnicu Vâlcea.

Bibliografie

- *** 1979 ***, *Istoria economică*, București.
- Diculescu 1973 Vladimir Diculescu, *Bresle, Negustori și Meseriași în Țara Românească (1830-1848)*, București.
- Filliti 1934 I. C. Filliti, *Principatele Române de la 1828 la 1834: ocupația rusească și Regulamentul organic*, București.
- Platon *et alii* 2003 Gh. Platon (coord.), *Istoria românilor*, vol. VII, tom II, București.
- Tamaș 2006 Corneliu Tamaș, *Istoria municipiului Râmnicu Vâlcea*, Rm. Vâlcea.
- Vârtosu 1932 Vârtosu Emil, *1821-Date și fapte noi*, București.